

ността къмъ възпроизвеждане, т. е. въплотяване знанието въ умѣние, при което се ангажира цѣлата сѣтивна организация на дѣтето и по тоя начинъ се гарантира създаването на всестранна развита личност. Трудовото обучение култивира сръчностъ у дѣтето и го пуца въ животъ съ значителната подготовка.

Сегашното училище гарантира ли подобно развитие на своитѣ питомци? Рѣшително не! Азъ съмъ говорилъ съ много прогимназ. учители. Всички наблюдаватъ интересно и печално явление у ученицитѣ. Отиде ли ученикъ къмъ II. класъ на прогимназията, трудно ще го накарате да се наведе и вземе лопатата въ училищната градина. Свива се, срамува се, изпитателно поглежда дали не се шегувате съ него и въ погледа му четете недоумение; „а че може ли. азъ съмъ вече въ класъ!“. Его, тоя човѣкъ утрѣ нѣма да работи. Той ще иска най-малко стражаръ да стане. Той ще търси „лека“ работа, която да отговаря на неговото „образование“. Най-послѣ защото е училъ класове! Но тоя питомецъ не е саминъ. Това сж вече редица поколѣния, отъ които се рекрутиратъ най-вулгарнитѣ партизани за нашитѣ политически партии. Това сж хора безъ желание, сръчностъ и воля, които тровятъ нашия общественъ и политически животъ. Дълги години сж обучаванитѣ въ училището паметно и книжно. Още тамъ системно е заседнала мисълтъта у тѣхъ, че трудътъ е нѣщо унижително, че той е отреденъ за проститѣ хора. Една зима видѣхъ азъ въ единъ германски градъ ученички отъ едно дѣвическо училище съ учителитѣ си — ринѣха изъ улицитѣ дълбоко навалѣлъ снѣгъ. Очудваше ме оная сериозностъ, съзнание за общественъ дългъ и прѣданостъ, съ който работѣха и ученички и учителки. Всички ринѣха, никакво крѣкане, никакви закачки съ минувачитѣ, никакво замѣряне съ снѣгъ. Свършиха набързо работата, безшумно се нарѣдиха и незабѣлѣзано напустнаха широката улица. Прѣдставете си този случай у насъ. Най-апрѣдъ ще се появятъ протести отъ много охолни родители, които съставятъ „общественото мнѣние“, че дѣцата имъ биле обърнати на слуги и съ това тия господа ще турятъ начало на понятия у дѣцата си „какво нѣщо е трудъ“.

Но азъ вече посочихъ, че самото общество у насъ гледа на труда като унижително наказание. Тия понятия трѣбва да се революционизиратъ. Това ще направя и училището, като се реформира цѣлата образователна система. Чрѣзъ труда именно училището трѣбва да създаде понятието, че човѣкъ се ражда, живѣе и умира съ труда. Трудътъ трѣбва да бжде гордостъта и достойнството у дѣтето — че то знае и може.

* * *

Въпросътъ за трудовото училище е назрѣлъ вече въпросъ.